

ЗМІНИ ПОКАЗНИКІВ ЗАГАЛЬНОГО БІЛКА ТА ІМУНОГЛОБУЛІНІВ КЛАСУ G У СИРОВАТЦІ КРОВІ ІНДИКІВ ПІД ВПЛИВОМ АБІОТИЧНОГО ЧИННИКА

М. Д. Камбур, д.вет.н., професор, Сумський НАУ
Є. М. Лівощенко, к.вет.н., доцент, Сумський НАУ
Л. П. Лівощенко, к. вет. н., доцент, Сумський НАУ
І. В. Задорожний, аспірант, Сумський НАУ

В даній статті розглянуте питання впливу гострого температурного стресу на зміну показників загального білка і імуноглобулінів класу G у сироватці крові індиків. Зниження вмісту загального білку і імуноглобулінів класу G у сироватці крові індиків під дією теплового подразника відбувалося на першу добу дослідження.

Ключові слова: індики, сироватка крові, загальний білок, імуноглобуліни класу G, загальний білок.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями: В умовах промислового виробництва проблема вирощування індиків, які не мають високу природну резистентність до дії різних температурних факторів зовнішнього середовища, є актуальною [1, 2].

Інтенсивна експлуатація птиці сполучена із негативними впливами, в першу чергу, незадовільних умов утримання, годівлі, переміщення птиці та ветеринарно-санітарних заходів, згідно технологічного плану [3]. Внаслідок дії даних факторів спостерігається пригнічення захисних механізмів організму, зростає сприйнятливості організму птиці до дії негативних факторів зовнішнього середовища, захворюваність та загибель [4]. Більш негативними виявляються результати діяльності людини у даній сфері, якщо не враховуються фізіологічні особливості росту і розвитку птиці, формування захисних механізмів у організмі, наявність вікової динаміки у формуванні факторів природної резистентності організму [5].

Управління активністю факторів неспецифічної резистентності і розробка методів їх корекції – одне з головних завдань, вирішення якого дозволяє підвищувати життєдіяльність та збереженість птиці [6].

З метою отримання високої якості продукції від індиків необхідно утворювати відповідні умови утримання та годівлі. Однак на промислових комплексах не завжди витримують параметри технологічного вирощування молодняка та селекційно племінної птиці [1, 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Порушення температурного режиму при утриманні примушує птицю адаптуватися до умов зовнішнього середовища з великою напругою для фізіологічних систем [5, 6]. При цьому у більшості випадків порушення теплового режиму викликає розвиток стресового стану, який супроводжується зниженням продуктивності і погіршенням якості продукції [6]. Дослідники вказують, що індики найбільш чутливі до умов утримання і в першу чергу до температурного режиму [7], що залишилося поза увагою дослідників і було метою наших досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою наших досліджень було вивчення змін показників загального білку і імуноглобулінів класу G у сироватці крові організму індиків під впливом температурного стресу.

Вихідний матеріал, методика та умови досліджень. Визначення вікової динаміки показників природної резистентності проводили на індіках породи біла широкогруда з 3-х добового до 6-ти місячного віку. вивчали вплив теплового подразника на фактори неспецифічної резистентності організму індиків. Для проведення експериментів у періоди найнижчого рівня показників неспецифічної резистентності (10-, 20- та 30-добової птиці) формували три групи птиці по 20 голів на кожний відбір проб крові, які поділяли на дві підгрупи (по 10 голів): перша – дослідна, друга – контрольна. На птицю дослідних груп впливали тепловим подразником впродовж однієї години при температурі + 40 °С у шафах з вентиляцією. Відбір проб крові для досліджень після дії теплового подразника проводили на першу, 3-тю, 5-ту, 7-му та 15-ту добу.

Вміст загального білка у сироватці крові індиків визначали методом Рейса (1975). Вміст імуноглобулінів у сироватці крові – методом радіальної імунодифузії у гелі (Манчіні, 1963).

Виклад основного матеріалу досліджень.

Відомо, що білки складають структурну та функціональну основу живого організму. З їхньою функцією пов'язані основні прояви життя: здатність до росту, розвитку, розмноження активної регуляції свого складу і пристосування до дії різних факторів довкілля. Тому зміна кількісного складу білків у крові є важливим і універсальним показником функціонального стану організму.

Білки є основним пластичним матеріалом організму, тому ми вивчали як змінюється динаміка загального білка під впливом температурного подразника. В цілому, у сироватці крові індиків дослідних підгруп спостерігали максимальне зниження вмісту загального білка на першу добу дослідження.

Індічата І-ї групи на дію теплового подразника відповідали зниженням вмісту загального білка у сироватці крові на першу добу в 1,35 рази

($P < 0,001$). На третю і п'яту добу досліджень вміст загального білка у сироватці крові дослідних індичат зростав відповідно до $17,16 \pm 1,24$ г/л і $17,17 \pm 1,72$ г/л, але він залишався у 1,21 і 1,14 рази нижчим ($P < 0,01$ і $P < 0,05$), ніж у контролі. У подальшому вірогідна різниця між вмістом загаль-

ного білка у сироватці крові індичат дослідної і контрольної підгруп не встановлена. На 15-ту добу досліджень вміст загального білка у сироватці крові індичат 10-добового віку дослідної і контрольної підгруп становив відповідно $21,62 \pm 1,48$ та $21,65 \pm 1,32$ г/л (рис. 1).

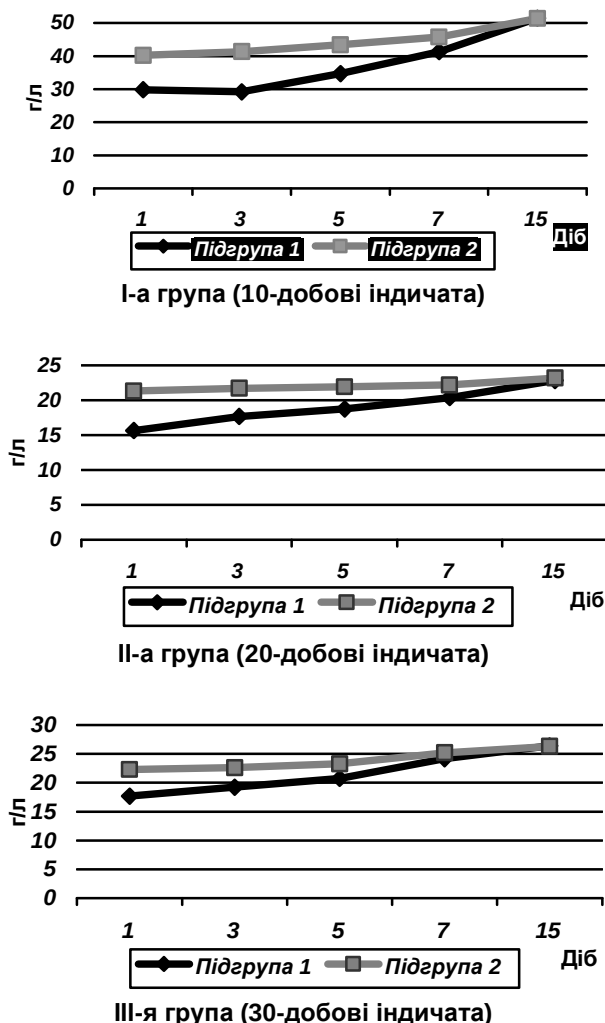

Рис. 1. Вміст загального білка сироватки крові у індиків під впливом температурного подразника

Зміна вмісту загального білка у сироватці крові індичат II-ї групи під дією теплового подразника повторювала динаміку даного метаболізму у крові індиків попередньої вікової групи.

На першу добу дослідження вміст загального білка у першій підгрупі II-ї групи індичат становив $15,6 \pm 1,52$ г/л, що у 1,36 рази вище ($P < 0,001$) від вмісту загального білка індичат у контрольної підгрупи. На третю і п'яту добу досліду вміст загального білка у сироватці крові дослідних індичат становив відповідно $17,65 \pm 1,65$ і $18,40 \pm 1,61$ г/л, що нижче, ніж у контролі у 1,23 і 1,17 рази ($P < 0,01$ і $P < 0,05$). На сьому і 15-ту добу досліджень даний показники вмісту загального білка у

індичат між підгрупами суттєво не відрізнялися.

Вміст загального білка у сироватці крові індичат III-ї групи дослідної підгрупи під впливом теплового подразника знижувався більше, ніж у 10- і 20-добових індичат. На першу добу після дії теплового подразника загальний білок у крові піддослідних індичат III-ї групи становив $16,60 \pm 1,54$ г/л, що у 1,26 рази нижче ($P < 0,01$), ніж у індичат контрольної підгрупи. Через три доби даний показник у індичат дослідної підгрупи був у 1,18 рази ($P < 0,05$) нижче, ніж у контролі. На п'яту і сьому добу досліду після дії теплового подразника вміст загального білка у сироватці крові птиці залишався нижчим, ніж у контролі відповідно у

1,12 і 1,04 рази, але різниця була невірогідною.

Дія теплового подразника на організм індичат викликала зміни вмісту Ig G. Під впливом даного фактора вміст Ig G у сироватці крові індичат I-ї групи знижувався до $5,52 \pm 0,33$ г/л, що менше від контролю у 1,28 рази ($P < 0,001$). Однак, у наступні дві доби вміст Ig G зростав до $6,14 \pm 0,25$ г/л у сироватці крові дослідних індичат, але був нижчим у 1,19 рази ($P < 0,01$), порівняно із контрольною групою.

На п'яту добу досліджень вміст Ig G продовжував зростати і становив $6,48 \pm 0,22$ г/л, що нижче, ніж у контролі у 1,15 рази ($P < 0,05$).

На відміну від індичат I-ї групи птиця II-ї групи реагувала на дію теплового подразника більш суттєвим зниженням Ig G. Через добу після дії високої температури у дослідних індичат II-ї групи відбувалося зниження вмісту Ig G (до $6,88 \pm 0,24$ г/л) у 1,31 рази ($P < 0,001$), порівняно з контролем (рис. 2).

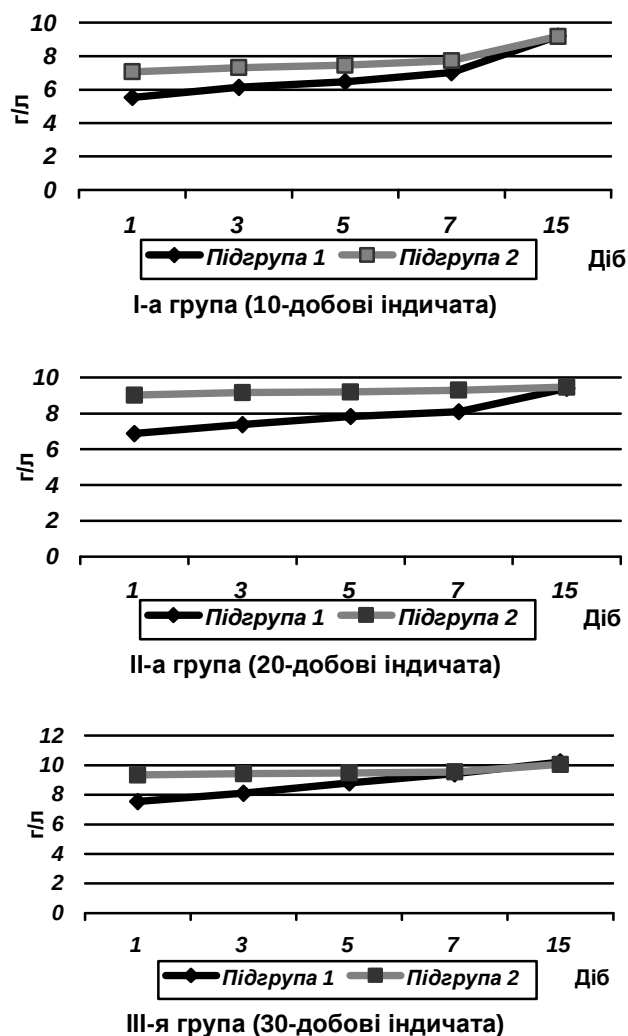

Рис. 2. Вміст імуноглобулінів класу G у сироватці крові індиків під впливом температурного подразника

Продовж наступних семи діб досліді вміст Ig G у сироватці крові підвищувався і коливався у межах від $7,38 \pm 0,21$ г/л до $8,10 \pm 0,20$ г/л, але він був нижчим за показник контрольної птиці відповідно у 1,24 і 1,15 рази ($P < 0,01$ і $P < 0,05$). Однак на 15-ту добу досліджень міжгрупові різниці вмісту Ig G у сироватці крові відсутні.

При дослідженні вмісту Ig G у сироватці крові індичат III-ї групи спостерігали їх зниження на першу добу дослідження до $7,54 \pm 0,22$ г/л, що у 1,24

рази ($P < 0,01$) нижче від контролю Поступове відновлення вмісту Ig G у сироватці крові індичат спостерігали на третю і п'яту добу дослідження. Вміст імуноглобулінів даного класу у цей період підвищувався від $8,11 \pm 0,24$ г/л до $8,82 \pm 0,25$ г/л. Слід зазначити, що в цей період у дослідних індичат вміст Ig G у сироватці крові залишався нижчим від контролю, але вірогідна різниця (у 1,16 рази, $P < 0,05$) зберігалася лише на третю добу дослідження. На сьому добу досліджень вміст Ig

G у сироватці крові індиків дослідної і контрольних підгруп коливався у межах від $10,22 \pm 0,24$ до $10,05 \pm 0,31$ г/л.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку:

1. Під дією теплового фактора вміст загального білка у сироватці крові індиків максимально знижувався на першу добу дослідження (у 1,35, 1,36 і 1,26 рази, $P < 0,01$ і $P < 0,001$) порівняно з контролем.

2. Зниження вмісту Ig G у сироватці крові під дією теплового подразника відбувалося на першу

добу дослідження (у 1,64, 1,56 і 1,35 рази, $P < 0,001$). Вірогідна різниця вмісту імуноглобулінів у крові дослідної птиці зберігалася до п'ятої, шостої і третьої доби дослідження відповідно у I-, II- і III-ї груп.

Отже дослідження з даного напрямку дозволять встановити динаміку вмісту загального білка і вмісту Ig G у сироватці крові індиків у активні та ретроградні періоди життя проводити їх корекцію після дії теплового подразника з метою підтримання життєдіяльності та збереженості поголів'я птиці.

Список використаної літератури:

1. Сахацкий Н.И. Выращивание индюшат в приусадебных и фермерских хозяйствах / Н.И. Сахацкий, Э.А. Дуонов, В.А. Мельник / ИП УААН – Харьков: Эспада, 2003. – 13 с.
2. Бондарев Э. И. Приусадебное птицеводство. – М.: Астрель: АСТ: Профиздат, 2005. – 254 с.
3. Воробьев А.А. Медицинская микробиология, вирусология и иммунология: Учебник / Под ред. Воробьева А.А. - М.: Медицинское информационное агентство, 2004. - 691 с.
4. Методологические основы оценки клинико-морфологических показателей крови домашних животных / [Бажибина Е.Б., Коробов А.В., Середя С.В., Сапрыкин В.П. / Учебное пособие. - М.: ООО "Аквариум-Принт", 2005. - 128 с.
5. Тертишный А.А. Вікові і сезонні зміни природної резистентності індиків в умовах спеціалізованих господарств: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня с канд. вет. наук : спец: 16.00.08 – «зоогігієна» / Харків, 1996. – 26 с.
6. Митюшников В.М. Естественная резистентность сельскохозяйственной птицы. / В.М. Митюшников – М.: Россельхозиздат, 1985. – 160 с.
7. Ахмедханова Р.Р. Нетрадиционные кормовые добавки в комбикормах для бройлеров и кур несушек в условиях теплового стресса: Автореф. дис. д-ра с-х. наук: 06.02.02 – «кормление сельскохозяйственных животных и технология кормов» / Р.Р. Ахмедханова Дагестанская с-х. академия.- Сергиев Посад, 2003. – 46 с.

В данной статье рассмотрен вопрос влияния острого температурного стресса на изменение показателей общего белка и иммуноглобулинов класса G в сыворотке крови индеек. Снижение содержания общего белка и иммуноглобулинов класса G в сыворотке крови индюшат под действием теплового раздражителя происходило в первые сутки исследования.

Ключевые слова: индейки, кровь, тепловой раздражитель, общий белок, иммуноглобулинов класса G.

This paper examined the question of influence of acute temperature stress change indices of total protein and immunoglobulin G in serum turkeys. Reduction of total protein and immunoglobulin G in serum turkeys under heat stimulus occurred on the first day of the study.

Key words: turkeys, blood, heat stimulus, immunoglobulin G, total protein.

Дата надходження в редакцію: 14.01.2013 р.

Рецензент: д.вет.н., професор М. І. Харенко

УДК: 636.4: 591.146

СКЛАД МОЛОЗИВА ТА МОЛОКА СВИНОМАТОК РІЗНИХ ТИПІВ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЙОГО ЕНЕРГЕТИЧНА ЦІННІСТЬ

М. Д. Камбур, д.вет.н., професор, Сумський НАУ

А. А. Замазій, д.вет.н., професор Полтавська ДАА

А. В. Піхтірьова, асистент, Сумський НАУ

В статті наведені дані щодо складу та енергетичної цінності молозива та молока свиноматок з різними типами вищої нервової діяльності. Встановлено, що вміст загального білка, жиру та лактози в молозиві та молоці свиноматок дослідних груп відрізняється.

Також можна зазначити, що молозиво свиноматок всіх типів ВНД на 2-гу добу має більший